

LATVIJAS VALSTS PREZIDENTS

PAZIŅOJUMS

Rīgā

2021. gada 24. novembrī

Nr. 29

Par likumprojektu “Grozījumi Ministru kabineta iekārtas likumā”

Daru zināmu, ka saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 65. pantu esmu sagatavojis un 2021. gada 24. novembrī iesniedzis Saeimai izskatīšanai likumprojektu “Grozījumi Ministru kabineta iekārtas likumā”.

Esmu rosinājis Ministru kabineta iekārtas likumā paredzēt, ka Ministru kabinets pēc Ministru prezidenta priekšlikuma uz Ministru kabineta pilnvaru laiku vai noteiktu termiņu var iecelt vienu vai vairākus valsts ministrus. Valsts ministru iecelšana būtu pieļaujama, lai nodrošinātu pienācīgu izpildvaras horizontālo sadarbību un Ministru kabineta noteikto prioritāšu efektīvu ieviešanu.

I

Valsts pārvaldes principi demokrātiskā valsts iekārtā prasa valsts pārvaldības institucionālās sistēmas pastāvīgu pārbaudi un pilnveidošanu, ja tiek konstatētas kādas nepilnības vai iespējas uzlabojumiem.

Ja mēs vēlamies modernu un efektīvu valsts pārvaldību, kas savā darbībā īsteno visus labas pārvaldības principus, mums nepārtraukti visu laiku jāraugās uz iespējām uzlabot valsts institucionālās sistēmas darbību, jo īpaši situācijās, kad saskaramies ar sistēmiskām nepilnībām.

Esmu pārliecināts, ka Latvijā ļoti nopietni nepieciešams domāt par valsts pārvaldības modernizāciju.

II

Kā viena pārvaldības problēma Latvijā ir valsts mazspēja politiski pārzināt un efektīvi vadīt starpnozaru (horizontālās) politikas jomas.

Izpildvara Latvijā tradicionāli organizēta vertikāli, paredzot par katru jomu politiski atbildīgu Ministru kabineta locekli – attiecīgās jomas ministru, kurš šo politiku īsteno ar ministrijas un padoto valsts pārvaldes iestāžu starpniecību.

Vēlos uzsvērt, ka šāda valsts pārvaldes sistēma bija adekvāta 19. un 20. gadsimtā, bet mūsdienās nepieciešami papildu mehānismi un risinājumi. Moderna valsts ir ļoti kompleksa sabiedrība, kurā rodas arvien vairāk horizontālās politikas un starpnozaru sadarbības jautājumi. Ar vertikālās politikas mehānismiem vien tos nav iespējams efektīvi un pienācīgi risināt.

III

Horizontālās politikas jautājumi skar nevis tikai vienu nozari, bet vairākas, un to risināšanai nepieciešama dažādu ministriju un valsts pārvaldes iestāžu sadarbība. Taču galvenais ir skaidri formulēta politika. Tādēļ Ministru kabineta līmenī ir nepieciešama kāda politiski atbildīga amatpersona, kurai būtu politiska atbildība par šādu jautājumu pārzināšanu, proti, tai tiktu piešķirtas tiesības Ministru kabineta dienas kārtībā iekļaut horizontālo jomu pārvaldīšanai nepieciešamās koncepcijas un priekšlikumus, kā arī pēc tam piešķirtas rīkojuma tiesības attiecīgās politikas īstenošanai dzīvē.

Vertikālā pārvaldībā katrs redz jautājumu no savas nozares perspektīvas, bet parasti nav spējīgs efektīvi novērtēt situāciju kopumā un to pienācīgi pārvaldīt. Tas prasa horizontālu politiku un starpnozaru sadarbību.

Ir nepieciešams veicināt starpnozaru sadarbību un veidot mehānismus efektīvākai šādu jomu pārvaldīšanai. Tas prasa paredzēt diferencētāku valdības struktūru, ieviešot iespēju iecelt politiski atbildīgas amatpersonas par horizontālās politikas jautājumiem.

IV

Lai modernizētu valsts pārvaldību un uzlabotu horizontālo politiku īstenošanu, piedāvāju šādu jautājumu pārzināšanai Ministru kabineta iekārtas

likumā paredzēt Ministru kabineta tiesības nepieciešamības gadījumā iecelt politiski atbildīgas amatpersonas – valsts ministrus. Tas arī Ministru kabinetam piešķir novērtējuma un rīcības brīvību, lemjot par atsevišķu jomu pārvaldības prioritizēšanu ar valsts ministra kā politiskas amatpersonas starpniecību. Ievērojot Satversmes 57. panta prasību, ka ministriju skaitu nosaka likums, iespēja iecelt valsts ministrus dotu lielāku elastību valdības strukturēšanā un politiskās atbildības jomu noteikšanā.

Vēršu uzmanību, ka līdzīgi mehānismi pastāvēja kā starpkaru periodā (ministru biedri ministrijās ar iespēju arī kādu ministra biedru noteikt kā Ministru kabineta locekli), tā arī pēc Satversmes darbības atjaunošanas (valsts ministri).

V

Bērnu un ģimenes politika un digitālā politika ir tikai dažas jomas, kurās ir pietrūcis šādas starpnozaru sadarbības un politiski atbildīgas valsts amatpersonas par jomas politikas veidošanu un īstenošanu.

Šiem jautājumiem nepieciešams pievērst daudz lielāku uzmanību, un to sekmētu valsts ministra institūta ieviešana mūsu valdības struktūrā.

Es sagaidu, ka šo priekšlikumu Saeima nopietni apsvērs un atbalstīs, lai tas varētu stāties spēkā pēc 14. Saeimas sanāksšanas un dotu iespēju jauna Ministru kabineta veidošanā pēc Saeimas vēlēšanām izcelt ne vien vertikālās politikas jomas, kā tas tradicionāli bijis līdz šim, bet arī papildus horizontālās politikas jomas, kurās līdz šim bieži pietrūcis pienācīgas pārvaldības un politiskās gribas to īstenot, atstājot šos visai sabiedrībai bieži vien būtiskos jautājumus novārtā.

VI

Izmantojot iespēju, papildus šim likumprojektam vēlētos aktualizēt 2021. gada 1. oktobra tikšanās laikā ar Saeimas priekšsēdētāju un Saeimā pārstāvēto frakciju vadītājiem pārrunāto jautājumu par parlamentāro sekretāru lomu, sekmējot Ministru kabineta politisko darbību, jo īpaši nodrošinot saikni starp Ministru kabinetu un Saeimu.

Parlamentārajam sekretāram piešķirtā kompetence dod iespēju uzticēt šai politiskajai amatpersonai plašu politisko un administratīvo uzdevumu klāstu, atslogojot ministru un politiski prioritizējot atsevišķus dienas kārtības jautājumus, nosakot parlamentārā sekretāra atbildību par tiem.

Es saskatītu nepieciešamību dot iespēju atsevišķu Ministru kabineta locekļu, vispirms jau Ministru prezidenta, darbības atbalstam iecelt divus parlamentāros sekretārus, nosakot tiem konkrētas politiskās atbildības jomas. Šim nolūkam būtu vajadzīgs tehnisks Ministru kabineta iekārtas likuma grozījums, kas izslēgtu jebkādas šaubas par šādu iespēju.

Tāpat aicinātu Saeimu pievērst uzmanību arī citiem, jau senāk izskanējušiem priekšlikumiem par parlamentāro sekretāru funkciju paplašināšanu (piemēram, piešķirot tiesības aizvietot prombūtnē esošo ministru) un attiecīgā institūta stiprināšanu (atjaunojot 1993. gada 15. jūlija likumā "Par 1925. gada 1. aprīļa likuma "Ministru kabineta iekārta" atjaunošanu" paredzēto parlamentāro sekretāru iecelšanas kārtību).

Egils Levits

Valsts prezidents